

2007-04-12

Till
Integrations- och jämställdhetsdepartementet
att: Gudrun Dahlberg

Yttrande över betänkandet Ungdomar, stress och psykisk ohälsa SOU 2006:77

Dnr IJ 2007/32/ung

Sveriges Dövas Riksförbund (SDR) och Sveriges Dövas Ungdomsförbund (SDU) får härmed lämna följande gemensamma synpunkter.

Enligt 1989 års Handikapputredning finns det totalt mellan 8000 och 10 000 personer som är barndomsdöva i Sverige. Antalet dövblinda uppskattas till 1200, varav cirka 200 personer använder teckenspråk. Utöver dem finns ytterligare 10 000 - 15 000 gravt hörselskadade personer som använder teckenspråk för sin kommunikation. Populationen döva och hörselskadade barn/ungdomar utgör cirka 2 - 3 promille av befolkningen, d v s i Sverige finns det 4000 - 6000 personer under 18 år som är döva/hörselskadade.

För döva och hörselskadade ungdomar som är beroende av teckenspråk för sin kommunikation och som är i behov av psykiatrisk vård är situationen dubbelt svår. För den teckenspråkiga gruppen måste insatserna bygga på **teckenspråkskommunikation** där personal med kompetens i teckenspråk är ett krav.

För att förtydliga situationen för målgruppen döva och hörselskadade med teckenspråk som första språk och för att öka förståelsen för denna målgrupp refererar vi till rapporten, *Projekt för utveckling av sluten psykiatrisk vård för unga döva, En utrednings- och behandlingsenhet, Barbro Ericsson och Ulla Gisslar, Sveriges Dövas Riksförbund september 2005*, i detta remissyttrande. Rapporten biläggs även till remissyttrandet.

”Behovet av barn- och ungdomspsykiatrisk utredning och behandling för unga personer som är döva/hörselskadade tillgodoses för en del genom barn- och ungdomspsykiatrins öppenvårdsverksamhet med inriktning på barn/ungdomar som är döva eller hörselskadade. Vid utredning som kräver observation av barnet/ungdomen och familjen under en kortare eller längre tid saknas resurser beträffande kompetens och platser. De samlade dövpsykiatriska verksamheterna i Sverige har påpekat denna brist. En enkätundersökning inom dövpsykiatri bekräftar ytterligare detta.

Inom dövpsykiatri är problemet att det inte finns några särskilda behandlingsinstitutioner för döva/hörselskadade tonåringar väl känt.

De fem specialskolor som finns för döva barn/ungdomar har uppmärksammat behov hos sina elever som inte kan tillfredsställas enbart inom skolans ram och som inte heller tillgodoses genom BUP. Särskilt nämns att de barn och tonåringar som är svårt utagerande inte får tillfredsställande omhändertagande och behandling.”

I rapporten förordas en nationell utrednings- och behandlingsenhet. En särskild rapport, för genomförandet av en sådan nationell enhet blev klar 2006-09-20. *Fortsatt utredning kring projektet, utveckling av psykiatrisk heldygnsvård för unga döva, Barbro Ericsson Omnia utvecklingskonsulter AB*. Frågan är akut men inga beslut har tagits och ingenting har hänt med den här frågan sedan rapporterna färdigställts.

SDR och SDU samtycker med utredarens förslag men vill påtala teckenspråkiga döva och hörselskadade barn och ungdomars behov av insatser för att minska psykisk ohälsa.

Synpunkter på följande:

11 Övervägande och förslag till åtgärder

De två främsta förslagen på metoder och tillvägagångssätt för förskola och skola

SDR och SDU anser att förslaget att skolverkets internetbaserade resultatsystem, SALSA och SIRIS utvecklas och att informationen ska gälla både resultat från nationella prov, elevernas psykiska hälsa och elevernas upplevelse av arbetsmiljön i skolan är ett bra förslag och mycket angeläget för döva och hörselskadade elever som befinner sig i specialskolan och hörselklasser samt för de elever som går individualintegrerat i den reguljära grundskolan och gymnasiet.

De två främsta förslagen på metoder och tillvägagångssätt för hälso- och sjukvård

SDR och SDU välkomnar förslaget om att socialstyrelsen får i uppdrag att kartlägga hur insatser som rör barn och ungdomars psykiska hälsa samt att en websajt utvecklas i samarbete mellan Sveriges Kommuner och landsting och lämplig statlig myndighet men påtalar att förslaget även skall inkludera resurser för döva och hörselskadade barn och ungdomar.

Förslag till förbättringar när det gäller att följa utvecklingen av ungdomars psykiska hälsa

SDR och SDU anser att förslaget om nationella mätningar av psykisk hälsa är bra men att sådana mätningar skall göras specifikt för den teckenspråkiga målgruppen.

Ytterligare fyra förslag på metoder och tillvägagångssätt

I betänkandet för utredaren fram vikten av den unges kontakt med föräldrarna under uppväxten. För döva och hörselskadade vars förstaspråk är teckenspråk och det språk de är beroende av för sin kommunikation är just kontakten med föräldrar och syskon ett av de största problemen; föräldrarnas och syskonens förmåga att kommunicera på teckenspråk är allt för begränsade. De hänger inte med i det döva barnets språkliga och intellektuella utveckling. Kommunikationen hemma stannar ofta på ett barns språknivå. Många döva/hsk ungdomar uttrycker att de upplever det frustrerande att inte kunna kommunicera tillräckligt bra med sin familj.

SDR och SDU föreslår också en utökad teckenspråksutbildning för föräldrar till döva och hörselskadade barn.

Idag erbjuds föräldrar till döva och hörselskadade barn en teckenspråksutbildning (TUFF) som omfattar sammanlagt 240 timmar. Detta är otillräckligt. Det finns ingen som förmår lära sig ett nytt språk på sammanlagt 240 timmar. Timantalet måste ökas radikalt och föräldrar och syskon måste ges **rätt** att lära sig teckenspråk.

Uppbyggnad av fem centra

Utredaren föreslår ett stöd till uppbyggnad av de fem centra som idag bedriver utbildning för ledare till föräldragrupper. Det är ett bra förslag men för föräldragruppen som har döva/hsk teckenspråkiga barn behövs en särskild satsning. SDR och SDU anser att särskilda föräldrastödsgrupper bör knytas till regionala resurscenter kopplat till de regionala specialskolorna för döva samt till riksgymnasiet för döva och hörselskadade i Örebro.

Utredaren föreslår att statens folkhälsoinstitut och Socialstyrelsen i samarbete med Sveriges Kommuner och Landsting ska utveckla datorprogram där effekter av förändrade kommunala insatser för barn och unga stimuleras.

Eftersom döva och hörselskadade barn och ungdomar är en förhållandevis liten grupp är det viktigt med samordning av resurser och att kommunerna samverkar över kommungränserna.

SDR och SDU anser att förslaget om att lämplig myndighet ska få i uppdrag att fortlöpande redovisa ungdomars uppfattning om värdet av individuell vägledning är bra men att den ska göras specifikt för teckenspråkiga döva och hörselskadade ungdomar.

Förslag till fortsatta mätningar i Sverige

SDR och SDU anser att förslaget om nationell totalundersökning även ska omfatta döva och hörselskadade barn och ungdomar.

Med vänlig hälsning

Lars-Åke Wikström
förbundsordförande
Sveriges Dövas Riksförbund

Sven-Emil Karmgård
förbundsordförande
Sveriges Dövas Ungdomsförbund

Handläggare:
Suzanne Albihn
Intressepolitisk sekreterare SDR
suzanne.albihn@sdrf.se
tel: 0735-32 37 23

Handläggare:
Ida Karlsson
Ombudsman SDU
ida.karlsson@sdrf.se